

O b r a z l o ž e n j e

Nacrta prijedloga Odluke o stipendiranju učenika srednjih škola i studenata slabijeg socijalnog statusa

Grad Rijeka u svome samoupravnom djelokrugu obavlja poslove od lokalnog značaja kojima se neposredno ostvaruju potrebe građana, uključujući poslove koji se odnose na brigu o djeci, socijalnu skrb te odgoj i obrazovanje. Upravo iz sagledavanja svih potreba građana proizašla je i potreba strateškog planiranja, određivanja strateških ciljeva, prioriteta i mjera odnosno definiranja najboljih načina za njihovo ostvarivanje, a što je sve sadržano u Strategiji razvoja Grada Rijeke za razdoblje 2014.-2020. godine. U okviru strateškog cilja 3. "Osigurati dostojanstvo svih građana jačanjem socijalne uključenosti i razvojem projekata od zajedničkog interesa", jedan od navedenih projekata koji vodi prema postizanju tog cilja je i "uvođenje stipendija sa socijalnim kriterijima".

Upravo iz Strategije Grada Rijeke proizlazi i ovaj prijedlog Odluke o stipendiranju učenika srednjih škola i studenata slabijeg socijalnog statusa (u daljnjem tekstu: Odluka). Naravno, da je i sam trenutak u kojem se sada nalazimo, vrijeme gospodarske krize, odredilo da se već u prvoj godini života tog važnog gradskog dokumenta, realizira upravo ovaj projekt koji će pomoći mladim ljudima slabijeg socijalnog statusa u njihovom obrazovanju, a time i u daljnjem životu te njihovom uspješnijim uključivanjem u svijet rada.

Brojna istraživanja (Rumberger, 1987.; Kronick, 1994.; O'Neill Dillon i sur., 2003.; Bridgeland i sur., 2006.) ukazuju na povezanost između socioekonomskih faktora i dosegnutog stupnja obrazovanja. Također, pokazuju da izostanak ekonomske potpore predstavlja prepreku za ulazak mladih slabijega socioekonomskog statusa u sustav obrazovanja, a istovremeno ukazuju i na trend njihovog napuštanja formalnog obrazovanja i ranijeg ulaska u svijet rada.

Vrlo često zbog svoje nepovoljne financijske situacije studenti za vrijeme studija moraju raditi tijekom akademske godine kako bi podmirili svoje životne troškove, što zatim ostavlja negativne posljedice na njihov uspjeh tijekom studija. Drugi su pak prisiljeni, zbog nepostojanja obiteljske financijske potpore, odustati od studija i početi raditi. Time dolazi do gubitka mogućnosti ostvarenja osobnog obrazovnog potencijala mladih ljudi iz socijalno ugroženih obitelji. Dok u odnosu na učenike, istraživanja ukazuju da su učenici nižeg socioekonomskog statusa u nepovoljnijem položaju te da škole nemaju mehanizme kojima mogu kompenzirati razlike u tom statusu kod učenika, a koje onda naposljetku određuju njihov školski uspjeh kao i eventualno napuštanje školovanja. Naime, postotak učenika nižeg socioekonomskog statusa koji napuste srednjoškolsko obrazovanje je značajno veći od postotka učenika koji žive u povoljnijim uvjetima. U istraživanju koje je 2010. godine proveo Institut društvenih znanosti Ivo Pilar u kojem su sudjelovali srednjoškolci, njihovi profesori i roditelji te mladi koji su napustili srednjoškolsko školovanje, utvrđeno je kako su najčešći razlozi napuštanja školovanja loš školski uspjeh, nedostatak motivacije i interesa za školu, disciplinski problemi te loša obiteljska materijalna situacija. Srednjoškolsko obrazovanje postaje danas, u tržišno kompetitivnom društvu, jedan od osnovnih preduvjeta za prilagodbu razvoju novih tehnologija, tržištu rada te trendu cjeloživotnog obrazovanja. Stoga mladi koji napuste školovanje prije završene srednje škole postaju osobito ranjiva skupina s obzirom da se u većoj mjeri susreću sa nezaposlenošću, niskim prihodima te nemogućnošću poslovnog napredovanja. Odustajanje ima i druge posljedice poput potrebe za socijalnom pomoći, socijalnom isključenošću te obiteljskim problemima i niskim samopoštovanjem.

Upravo zbog navedenih razloga, u prijedlogu ove Odluke predloženo je da se od ukupnog godišnjeg broja stipendija veći dio usmjeri na srednjoškolsku populaciju. Smatramo da se time potiče i daje mogućnost stjecanja srednjoškolskog stupnja obrazovanja, što je i

temelj za njihovo daljnje uključivanje u višu razinu obrazovanja na nekoj od visokoškolskih obrazovnih ustanova. Istovremeno, nakon završetka srednje škole mogu se odlučiti, puno zrelije i odgovornije, i za uključivanje na tržište rada.

Kako je u našem gradu prisutna i nepovoljna starosna struktura stanovništva, ove stipendije možemo u jednom dijelu smatrati mjerom koja može pridonositi i stvaranju povoljnije dobne strukture, što je također jedan od ključnih preduvjeta daljnjeg ekonomskog i društvenog razvoja grada. U svakom slučaju, dodjela ovih stipendija pridonijet će uz sve druge socijalne mjere, daljnju nadogradnju zaštite socijalno ugrožene djece i mladih te pružanje boljih uvjeta za nastavak obrazovanja, te ih na taj način osnažiti i motivirati za završetak srednje škole odnosno nastavak obrazovanja na višoj razini te da u odrasloj dobi ostanu živjeti i raditi u gradu Rijeci.

Ovdje moramo spomenuti, Grad Rijeka ima visoku razinu socijalne zaštite svojih građana, uključujući djecu i mlade. Socijalni program obuhvaća niz mjera s ciljem zaštite socijalno najugroženije kategorije stanovnika kojima je za zadovoljavanje osnovnih životnih potreba nužna pomoć zajednice. Uz oblike socijalne pomoći koju koriste čitave obitelji (npr. podmirenje troškova stanovanja) te različitu kratkoročnu specifičnu pomoć i potporu (besplatno adaptirano mlijeko za dojenčad rizičnog zdravstvenog statusa, poklon-bon za opremu za novorođenče, poklon-bon za školske udžbenike, novčana potpora za školski pribor djeci branitelja Domovinskog rata), podmiruju se i potpuno ili djelomično troškovi boravka djece u vrtićima, marende u školi, obroci u produženom boravku i cjelodnevnom odgojno obrazovnom radu u školi te prijevoz javnim gradskim prijevozom. U usporedbi s drugim gradovima, Grad Rijeka je daleko iznad državnog cenzusa i prosjeka.

Iz svega navedenoga može se zaključiti, da danas za socijalno ugroženog mladog čovjeka, buduće životne šanse i socioekonomski položaj u velikoj mjeri ovise o njegovim obrazovnim postignućima. Naglašavamo još jednom, cilj je Grada Rijeke da se putem ovih stipendija omogući mladim ljudima koji dolaze iz obitelji slabijeg socijalnog statusa da završe formalno obrazovanje, srednju školu ili studij, te ih na taj način potakne na ostvarenje osnovnih preduvjeta za ulazak na tržište rada.

Predložena odluka sadrži opće odredbe, uvjete i kriterije za stjecanje prava za dodjelu stipendije, postupak dodjele stipendija, prava i obveze korisnika stipendije te završnu odredbu.

Nastavno ističemo i dajemo obrazloženje za pojedine odredbe:

- člankom 1. utvrđuje se sadržaj Odluke, a člankom 2. da se sredstva za stipendije učenika srednjih škola/studenata slabijeg socijalnog statusa osiguravaju u Proračunu Grada Rijeke te da se ista smatraju sredstvima za pružanje mogućnosti jednake dostupnosti obrazovanja te time uspješnijeg uključivanja u svijet rada.
- člankom 3. utvrđuje se da broj stipendija te visinu mjesečnog iznosa stipendije za svaku školsku/akademsku godinu utvrđuje Gradonačelnik te da se od ukupnog utvrđenog godišnjeg broja stipendija, 70% namijenjuje za učeničke, a 30% za studentske stipendije.
- u članku 4. navode se uvjeti za pravo sudjelovanja na javnom natječaju za dodjelu stipendije za učenike srednjih škola i studente slabijeg socijalnog statusa. Pravo sudjelovanja ima učenik srednje škole i student, koji je državljanin Republike Hrvatske, ima prebivalište na području grada Rijeke i korisnik je prava iz socijalne skrbi iz članka 5. Odluke. Učenik ili student zadovoljava osnovni kriterij prava iz socijalne skrbi ukoliko je kućanstvo učenika/studenta korisnik zajamčene minimalne naknade sukladno zakonu kojim se uređuje socijalna skrb, ili je korisnik prava iz socijalnog programa Grada po osnovu uvjeta prihoda, sukladno odluci Gradskog vijeća Grada Rijeke kojom se uređuje

socijalna skrb. Pored navedenih uvjeta, školski/akademski uspjeh je također jedan od osnovnih uvjeta pristupa natječaju i to: opći uspjeh u prethodnom razredu srednje škole sa srednjom ocjenom od najmanje 3,5 za učenike te opći uspjeh u prethodnoj godini studija sa srednjom ocjenom od najmanje 3,0 i najmanje 55 ECTS bodova za studente.

Na natječaj se mogu prijaviti učenici drugog, trećeg ili četvrtog razreda srednje škole, odnosno studenti: druge, treće ili četvrte godine preddiplomskog sveučilišnog studija ili stručnog studija, druge, treće ili više godine integriranoga preddiplomskog i diplomskog sveučilišnog studija, prve ili druge godine diplomskog sveučilišnog studija ili specijalističkog diplomskog stručnog studija.

- u članku 6. utvrđeni su kriteriji temeljem kojih se obavlja bodovanje i rangiranje pristupnika natječaju. Uzeto je u obzir postojanje posebnih socioekonomskih uvjeta života koji značajno utječu na odgoj i obrazovanje učenika i studenta. Iz tog razloga, pristupnik može ostvariti osnovne i dodatne bodove. Osnovne bodove može ostvariti ukoliko je kućanstvo učenika/studenta korisnik već spomenute zajamčene minimalne naknade, odnosno korisnik prava iz socijalnog programa Grada. Dodatne bodove može ostvariti: ako nema jednog ili oba roditelja, ako je izdvojen iz obitelji te se nalazi u domu za nezbrinutu djecu ili u udomiteljskoj obitelji, ukoliko ima utvrđeno tjelesno oštećenje organizma od najmanje 70%, ako živi u kućanstvu kojeg čini još troje ili više djece koja su na redovitom školovanju ili su predškolske dobi, ako je i sam roditelj te ako je dijete ili štíćenik hrvatskog branitelja iz Domovinskog rata.
- u članku 7. definirano je da se utvrđeni bodovi prema kriterijima zbrajaju, te se na temelju ukupnog zbroja bodova izrađuju rang liste, posebno za učenike odnosno studente. Također se regulira način utvrđivanja prednosti pri redoslijedu na rang-listi ako dva ili više pristupnika ostvare jednak broj bodova.
- u članku 8. nadalje se regulira da se stipendije dodjeljuju na temelju provedenog javnog natječaja kojeg objavljuje Odjel gradske uprave za odgoj i školstvo na početku školske/akademske godine, na temelju odluke Gradonačelnika. Natječaj se objavljuje na oglasnoj ploči Grada, Titov trg 3 i na internetskim stranicama Grada, a obavijest o raspisivanju natječaja objavit će se i u lokalnom dnevnom tisku. U članku 9. utvrđuje se obvezni sadržaj teksta natječaja.
- člankom 10. utvrđuje se da provedbu postupka natječaja, bodovanje i rangiranje pristupnika te druge poslove u svezi dodjele stipendija obavlja Povjerenstvo za stipendiranje učenika i studenata slabijeg socijalnog statusa, a kojeg imenuje Gradonačelnik iz redova stručnih djelatnika s područja obrazovanja i socijalne skrbi, na rok od četiri (4) godine.
- od članka 11. do članka 14. razrađuje se daljnji postupak dodjele stipendija.
- od članka 15. do članka 21. utvrđuju se prava i obveze korisnika stipendije. Naglašavamo da se stipendija isplaćuje u razdoblju od dvanaest mjeseci školske/akademske godine, a učenik/student ne može u vrijeme sklapanja ugovora o stipendiranju niti za vrijeme njegova trajanja primati niti jednu drugu stipendiju. Nadalje se regulira, kada korisnik stipendije ostvaruje pravo nastavka primanja stipendije u okviru istog stupnja obrazovanja bez ponavljanja natječajnog postupka. Dakle, to pravo ostvaruje: zadržavanjem prebivališta na području grada Rijeke, nastavljanjem korištenja prava iz socijalne skrbi iz članka 5. Odluke te uspješnim završetkom razreda odnosno studijske godine te prijelazom u viši razred, odnosno studijsku godinu. Nadalje se reguliraju okolnosti koje je korisnik stipendije dužan prijaviti te kada mu prestaje pravo na stipendiranje.
- članak 22. propisuje stupanje na snagu ove Odluke.

Cijeneći da je Nacrt prijedloga Odluke o stipendiranju učenika srednjih škola i studenata slabijeg socijalnog statusa od značaja za život i potrebe građana te da je o njemu potrebno provesti savjetovanje sa zainteresiranom javnosti, Gradonačelnik ga je uvrstio u Plan savjetovanja sa zainteresiranom javnosti za razdoblje veljača-srpanj 2014. godine.

Slijedom navedenoga, provest će se savjetovanje sa zainteresiranom javnosti u skladu sa Zakonom o pravu na pristup informacijama ("Narodne novine" broj 25/13), u koju svrhu će se tekst Nacrta prijedloga Odluke o stipendiranju učenika srednjih škola i studenata slabijeg socijalnog statusa javno objaviti na internetskim stranicama www.rijeka.hr, a savjetovanje sa zainteresiranom javnosti provesti u trajanju od 15 dana.